

”Min ljuva ungdomstid” del2

Senast jag skrev i RöstångaBygden kom jag fram till tiden då skolåldern inföll och nu bläddrar jag i mina minnesanteckningar efter fler episoder och finner följande om både skoltid och andra minnesvärda händelser.

Sommaren 1942 var det tid för inskrivning i Röstånga Folkskola, något som jag måste erkänna, inte sett fram emot med någon större förtjusning. Men det var ett måste och vissa fördelar tillkom, såsom nya kläder och det var man inte särskilt bortskämd med. Der var viktigt att se ordentlig ut och jag minns min fars ord, ”nu uppför du dej ordentligt, så skall det nog gå bra!” Detta styrkte mej, för lite nervositet fanns, när mor och jag begav oss till Röstånga.

Tidigare var det endast barn i Härsnäs som var mina kamrater, men nu var det till att bekanta sig med Röstångaungarna, och detta var spännande och skoj.

Vår lärarinna ”Fröken” Herta Håkansson berättade om hur allting skulle fungera. Man fick gå fram till henne hälsa artigt och tala om sitt namn och var man bodde och vad far och mor hette. Därefter hälsade hon oss alla välkomna tillbaka till vår skola den 18 augusti. När vi var på hemväg frågade mor; Detta var väl inte så farligt? Jag höll med henne till en viss del men lite motstånd fanns kvar, men det var kanske mest tanken på den berövade friheten som var grunden till detta.

Men nu tittar vi närmare på hur det hela utvecklade sig under första klassen. Samling i ”samlingsrummet”, helt enkelt förstugan där vi hängde våra kläder och ställde våra skor. ”Fröken” öppnade dörren till skolsalen och vi fick komma in. Det var bänkar med två sittplatser till varje, en sk. pulpet med ett lock att lyfta på och där var utrymmet för skolböcker. Locket tjänstgjorde som skrivbord. Man stod vid sin sittplats och vid orden; Var så goda och sitt, så satte man sig, allt var under tystnad. Dagen började alltid med en kort morgonbön och senare när läskunnigheten infunnit sig så spelade fröken orgel och det sjöngs en psalmvers. Regel var; räck upp en hand, antingen man ville svara på fråga eller själv fråga om något, utöver detta var det alltid tystnad som gällde.

Här kan jag nämna att något som man fort lärde sig att inte göra, det var att be om lov att gå ut på toaletten! Gjorde man detta så ”kom som ett brev på posten” att när man kom tillbaka, fick man svara på både en och två frågor i ämnet som pågick. Det kunde vara att gå fram till svarta tavlan och räkna ett ganska besvärligt tal. Detta var ju ett effektivt sätt från lärarinnans sida att undvika spring i onödan.

Vi blev tilldelade ny läsebok, en skrivbok och en räknebok, blyertspenna och suddgummi samt linjal. När det gällde lära sig läsa, var vi på samma nivå alla elever, inte någon kunde läsa ett ord. Det blev till att sätta samman bokstäver till små ord såsom; Mor - ror och Far - är - rar.

I skrivboken skulle skrivas bokstäver, små och stora samt siffror. Och snyggt skulle det vara, till hjälp med bokstäver som skulle ha en viss lutning i förhållandet till raden dom skrevs på hade man ett papper med lutningslinjer som lades under skrivsidan, och med mycket övning blev det bättre och bättre. Blev det riktigt bra kunde det belönas med en liten guldstjärna som Fröken klistrade in ner i kanten.

Höstterminen förflöt ganska bra, mer och mer lärdom präntades i oss. Det var en svår vinter och kall, vid vissa dagar fick vi ha ytterkläderna på oss under lektionerna och vi behövde inte gå ut på skolgården under rasterna utan kunde sitta på golvet i samlingsrummet, med ryggarna mot värmeelementen. Det fina var ju att det var mycket snö och jag minns att under dessa kalla och snörika vintrar som var 1940-44 då åkte vi barn från Härsnäs skidor till skolan många, många dagar.

Den 22 december var det höstavslutning under något högtidliga former. Skolstyrelsens ordf. Nordin var på besök, han benämndes även ”Skolinspektör” och mot honom gällde det att vara helskäppt och artig då man fick svara på någon fråga han ställde, och inte minst när man fick gå fram till honom och hämta sin BE-TYGSBOK med första inskrivna terminsbetyg.

Jag minns min stolthet när jag kom hem till mor o far för att visa upp denna och jag var godkänd i alla ämnen, och far kommenterade

med att där ser du, det var väl inte så besvärligt med skolan, det kommer att gå bra för dej! Och det är väl konstigt att bara dessa enkla ord kom att dyka upp i mitt sinne vid många tillfällen senare i livet.

Julen 1942 kom far inte hem på permission från krigstjänstgöring. Han hade med jämna mellanrum varit inkallad under långa perioder, jularna 1940 och 1941 då var han hemma vid Julafton och sedan borta under en del av åren. Mor hade det kämpigt under denna tid och jag för min del fick verkligen lära mig att hjälpa till. Vid en permission far hade då var krigsläget så allvarligt att han hade sitt vapen med sig hem och det stod ställt i hörnet bakom kaminen. Jag fick efter förmaning inte gå närmare än en meter, men där stod jag nästa fastvuxen och bara tittade långa stunder på hans mauseger. Far var alltid på samma förband, jag visste nästan att det var i Moheda i Småland, trots hemligheten, far litade så mycket på mej att han på kartan i stort visat mej var han befann sig.

Men nu 1942 och denna jul. När det var fråga om julklappar så var det givetvis sparsamt det var jag införstådd med. Det var mat och något att elda med och kläder som alltid kom i första hand. Beträffande julklapp till mej så hade mor per postorder i Åhlen & Holms katalog skrivit efter skidor som jag så enträget önskat mej. Nu kom inte detta paket fram till julafton, utan

dagen före nyårsafton, men glädjen var lika stor likväl, snön låg ju därute och väntade. Paketet packades upp och glädjen förbyttes i bedrövelse, därför att tillsammans med skidorna låg ett paket med det som skulle vara bindningar med skruvar och beslag. Det var kväll och 20 grader kallt, men jag traskade bort till en farbror i byn som hette Harry Hultberg och han följde med mej hem. Harry låg på köksgolvet och kämpade med detta elände till skidor som han uttryckte det. Efter en timme gav han upp och gick hem. Mor tröstade mej med att i morgon ordnar det sig på något vis. Men jag gav inte upp. Vid den här tiden så var det ett antal militärer som höll till i en skogsdunge kallad Björkebacken, där dom byggde ett ammunitionsförråd och var förlagda där i barracker. Det var en grupp på ungefär 30 soldater som var där under mer än tre år, och arbetade med ammunitionsutlämnande samt vakthållning. Hemifrån och dit var nästan två km. Mor nekade först när jag bad om att gå dit för att få hjälp. Jag brukade nämligen att vistas ganska mycket hos dem, men så gav hon med sig och uppmanade mej att inte gå vilse i snön och kylan. Det var månsken och bitande kallt när jag pulsade på genom skogen, och så kom jag fram till Björkebacken och någon skrek HALT! Det var vakten som fått syn på mej. Jag stod alldeles stilla när han kom emot mej med en stor päls och en stor pälsmössa och gevär. Han lyste på mej i ansiktet och sa;

Svalöva skoldistrikt.

ARBETSORDNING

för *Svalöva* folkskola klass I, läsåret 1942 - 1943.

Klockan	Måndag		Tisdag		Onsdag		Torsdag		Fredag		Lördag	
	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass	Klass
9.10 - 10	<i>Morgonandakt</i>											
10 - 10.45	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Kristendomsk.</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Kristendomsk.</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Kristendomsk.</i>	<i>Läsning</i>
11 - 11.45	<i>Hembygdskundervisn.</i>	<i>Gymnastik</i>	<i>Hembygdskund.</i>	<i>Arbetsöv.</i>	<i>Räkning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Räkning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Hembygdskund.</i>	<i>Arbetsöv.</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>
11.45 - 12.30	<i>Meddagsrast</i>											
12.30 - 1.15	<i>Skrivning</i>	<i>Räkning</i>	<i>Räkning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Hembygdskund.</i>	<i>Arbetsöv.</i>	<i>Hembygdskund.</i>	<i>Arbetsöv.</i>	<i>Räkning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Hembygdskund.</i>	<i>Gymnastik</i>
1.30 - 2.15	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Arbetsöv.</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>	<i>Läsning</i>	<i>Skrivning</i>
—												
—												

Antal timmar för varje ämne under veckan:

<p>Klass I, Klass ...</p> <p>Kristendomskundskap ..... 2 timmar</p> <p>Modersmålet .....</p> <p>Tal- och läsövningar ..... 7</p> <p>Skrivning och speklära .. 4</p> <p>Räkning och geometri ..... 3</p> <p>Hembygdskundervisning .. 3</p> <p>Geografi .....</p> <p>Naturkunskäpet .....</p> <p>Historia .....</p>	<p>Klass I, Klass ...</p> <p>Arbetsövningar ..... 3 timmar</p> <p>Tekning .....</p> <p>Sång ..... 1</p> <p>Gymnastik med lek och idrott .. 1</p> <p>Slöjd .....</p> <p style="text-align: center;">Summa 24 timmar</p>
---	--

Godkännes å folkskolestyrelsens skolekrets vägnar:

Svalöva den 20 aug 1942

H. Nordie   *Arila Hakansson*

lära kassa

Nr 412. Skolv. 6. Krets- och Arb. Ordv.

Anmärkingar: .....

Schema. (från Svalövs kommunarkiv)

Jaså är det du, vad gör du här? Jag skall hämta "Gotland", sade jag. Det var en stor kraftig kille som var kock och jag hade ett gott förhållande till, Kom med in i värmen så pratar vi med honom fick jag till svar. Jag berättade om mitt bekymmer och både "Gotland" och hans kompis följde med mej tillbaka. Väl hemma så tog det inte lång tid förrän skidorna var klara och mor bjöd dem på något drickbart och jag ut i granskogen och åkte runt i månskenet, utan att frysa det minsta. Klockan var nog närmare midnatt, när mor kom ut och kallade in mej. När jag kröp ner i min säng så låg skidorna under denna så att jag hade koll på dem. Ett minne för livet blev julen 1942!

Detta med militärförläggningen hade sina fördelar. För min del kändes det tryggt för när alla talade om att nu har vi kriget över oss vilken dag som helst, så tänkte jag för mej själv, militärerna dom tar säkert hand om fienden. Och vid många tillfällen när jag var hos dem, hade jag min rygsäck med mej och i denna stoppade dom ofta ner lite matvaror. Ta med detta hem till din mor. Mycket välkommet eftersom brist på mat var det stora orosmolnet som alltid fanns. Det var besvärliga tider under en 10-årsperiod för många av oss som var med om denna och jag för min del minns mycket väl t.ex. att då kunde det vara ett stort problem att skaffa mat till morgondagen. Inte för alla, därför att vissa hade egen mat på sin gård, då var läget lite ljusare och delade man någon gång med sig av detta så var det priser därefter.

Tamkaniner hade många i sina kaninburar och jag vet familjer där det var kanin i olika former på matbordet flera dagar i veckan. Ja nog var det många konstigheter som hände med olika livsmedel i mörkret under dessa krigsår, men jag i min ålder hade ingen aning om detta då, men senare vid samtal med min far förstod jag, och nog fanns det stoft till en liten bok om detta. - I dag finns inte problem av denna art, utan nu är det: Skall vi inte kunna skaffa en jätte-TV snart, eller ny bil, och nästa resa, måste vi stanna i Thailand tre veckor i stället för två.

Jag brukar tänka så här: Det var inte bättre förr, men jag för min del fick i ungdomen en lärdom, att inte ta allting för givet och ha lite mindre krav.

Nu är vi inne på Vårterminen i klass 1, 1943. Vintern höll i sig fram till april, men sedan började ljusa och varmare tider Skolan gick bra och kamratskapet var det allra bästa

Som jag tidigare talade om var vi ett antal barn från Härsnäs by och det var ju en prome-

TERMINSBETYG

för

Leif Erik Persson
(Fullständigt namn).

Född den *2/6* 19*35*

Betygsgrader:

För kunskaper och färdigheter:

Berömlig	= A
Med utmärkt beröm godkänd	= a
Med beröm godkänd	= AB
Med nöje godkänd	= Ba
Godkänd	= B
Icke fullt godkänd	= BC
Underkänd	= C

För uppförande:	För ordning:
Mycket gott	= A
Gott	= B
Mindre gott	= C
Klandervärt	= D
Mycket god	= A
God	= B
Mindre god	= C

Persson Leif Erik *Persson Leif Erik*
Skolform Skoldistrikt

Skolform *a*   Klass *I*   Årsnr *1/5*

Höst terminen 19*42*

Uppförande *A*   Ordning *B*

Kunskaper och färdigheter:

Kristendoms-kunskap	<i>B+</i>	Välskrivning	<i>B</i>
Modersmålet:		Teckning	<i>B+</i>
Tal- och läsövningar	<i>B+</i>	Sång	=====
Skrivning och språklära	=====	Gymnastik med lek och idrott	<i>B</i>
Räkning och geometri	<i>Ba</i>	Trädgårdsskötsel	=====
Hembygdskunskap	<i>B+</i>	Slöjd	=====
Geografi	=====	Hushållsgöromål	=====
Naturkunnighet	=====		
Historia	=====		

Skolgång:

Närvarande dagar: *93* *93*

Frånvarande » : s *8* m ..... b ..... } *8*

h ..... g ..... e ..... }

Bör förkovra sig i .....

Mitt första terminsbetyg.

nad på tre km. till skolan, men vi grabbar hade försökt ordna egen "skolskjuts" på så sätt att varje morgon kom mjölkbilens för att samla in mjölkkanor från varje gård i detta fall var det Nils Roth från Allarp som körde en stor lastbil med helt öppet flak. Det gick så till att vid sista

Förklaringar till Skolgång :

För uppförande:	För ordning:
Mycket gott..... = A	Mycket god..... = A
Gott..... = B	God..... = B
Mindre gott..... = C	Mindre god..... = C
Klandervärt..... = D	

Anledning till frånvaro betecknas sålunda:

s = lärjungens sjukdom, m = smittosam sjukdom i hemmet eller grannskapet, b = brist på kläder eller skodon, h = naturhinder, g = annat giltigt förfall, e = ej giltigt förfall.

Barn, var flitig och uppför dig alltid så, att du slipper anmärkningar i denna bok!

gården i Härsnäs blev det sista hämtningen innan färden till mejeriet i Röstånga. Enkelt var då att när Nils började rulla därifrån så rusade vi fram från gömstället och hoppade upp på flaket. Nu hör det till saken att det var inte alltid det lyckades och alla kom inte med, men lyckades man så var det till att hålla sig i en mjölkkanne för att inte flyga av. Nu var det nog så här att Nils visste om detta och höll fart därefter och när han kom ner mot bron i Röstånga och skulle svänga mot mejeriet så var farten alltid låg och vi hoppade av och Nils låtsades kanske att han inget visste om vårt tilltag. Någon gång när det var halt väglag kunde han helt plötsligt gå ur bilen igen och se på något av hjulen och då blev flaket tomt på ungar inom några röda sekunder.

I skolan var det även händelser som hamnade långt in i minnet och satt kvar där för all framtid. Nu tänker jag på sättet att lära oss att spara pengar. I ett av fönstren på den breda fönsterkarmen stod ett fyrkantigt plåtskrin i form av en stor sparbössa. I locket försett med hänglås fanns ett antal fack med en springa att stoppa i en slant i det facket man blev tilldelad med sitt namn på. Nu var det så att jag och många av mina kamrater hade inte någon form av veckopeng, utan de ören som man kom att äga det var genom arbete. Jag för min del hämtade posten varje dag på poststationen i Röstånga efter skolans slut, det var till Alfred Olsson och min farfar. För detta erhöj jag 50 öre/vecka. Av mor eller far bad jag i yttersta nödfall om pengar, det var bara på det viset.

Följden blev att det kom inte många ören i mitt sparpack i den där förargliga lådan i skolan. Jag vet att flera kamrater fick ett tillskott när föräldrarna visste att det var tid att tömma sparbössan dagarna innan läsårets slut.

Nu utspelades följande då denna dag var inne;

Röstånga Sparbanks chef kom i sällskap med kassörska och skolinspektören och tog plats vid katedern tillsammans med fröken. Sparbössan öppnades och mynt räknades under andäktigt tystnad. Så kungjordes resultatet, bäst var X, var så god och kom fram, i detta fall en flicka, hon fick sätta sig bredvid kamreren och fick applåder. Sedan räknades upp i tur och ordning resultat-

en. Till slut dråpslaget mot oss med tomt fack. Bertil Lind, Stig Holmberg, Leif Persson och tyvärr en flicka, som det verkligen var synd om. Kassörskan meddelade: 0 ören och fröken bad oss att ställa oss i ett hörn av skolsalen för att begrunda vårt öde resten av "föreställningen".

Metoden hade kanske inte varit så populär i dagens samhälle, och för min del förbättrades inte situationen ett dugg till nästa år. Denna ritual togs dess bättre bort av Lärare Martin Simonson och sparbanksens kamrer. Men det var motvilligt från skolinspektörens sida. Han var inom parantes sagt; chef för Systembolaget i Röstånga.

När det gäller matbristen som ofta återkommer i det jag berättar, kan jag belysa det med ett litet exempel. En grabb som hette Gunnar Ståhlros och gick i klass 2 hade den förmånen att det var kanske rätt så gott ställt i hemmet eftersom han varje lördag hade två "smörgåsar" med riktig medvurstkorv på till middagsmål, detta intog vi på golvet i samlingsrummet. Middagsmålet var alltså ett matpaket som man hade med sig. Det var alltid några brödskivor med någonting som pålägg, och en flaska mjölk. Det var faktiskt de som endast hade en skiva grovt bröd med stekflott och på detta lite strösocker. Gunnar han var så frikostig med en av sina "smörgåsar" att den gick runt till alla som ville ta en liten tugga av den fantastiska prickiga korven. Veckans höjdpunkt! Än i dag kan jag tänka på detta och i ren demonstration lägga TVÅ skivor prickig korv på mackan!

Lite bestraffning fanns givetvis på programmet i skolan, för min del inträffade den första gången en sommardag när vi var ute och lekte på skolgården och spelade fotboll. Jag sprang efter bollen som hamnat vid den lilla byggnaden

*Klassfoto. Övre rad fr v. Stig Holmberg, Leif Persson, Fröken, Evert Andersson, Bertil Lind.
Mellanraden fr:v. Britt Dalström, Anna-Stina Torstensson, Ulla Malmström, Birgitta Håkansson, Karin Andersson,
Ann-Gret Nilsson.
Främre raden fr:v. Maj-Britt Johansson, Ann-Marie Svensson, Hasse Nordin, Bror Johansson, Siv Larsson (ej inskri-
ven), Sonja Nilsson, Rakel Putus.*

där toaletterna fanns, och där det var ett järnräcke mot Nedangårdsvägen, som var förbjudet att gå i närheten av. Nu stod Sonja där och gungade på räcket och undrade om jag kunde göra likadant. Sagt och gjort jag provade och det gick bra ända till fröken öppnade ett fönster och skrek åt oss att sluta. Efter sista timmen på dagen så fick Sonja och jag stanna kvar. Fröken började med att fråga mej varför jag stod på räcket som vi absolut inte fick gå nära. Jag hade bara en förklaring och den var att jag ville prova. Därefter frågade hon mej, varför Sonja var där och det bara flög i mej så jag svarade att jag frågade om hon också kunde. Sonja fick gå ut och hem. Jag fick bestraffning i form av tre ordentliga rapp i baken av något som liknade en piska. Fröken sade med sträng röst att nu låter du bli liknande i fortsättningen och så är detta glömt och någon annan fick aldrig veta av det. Men jag tänkte inte göra om det för det sved på baksidan av låren ända till kvällen, men jag tyckte att jag gjort rätt mot Sonja, vi var ju släkt. Och till råga på allt så vid kvällsmaten frågade far; Hur har det varit i skolan idag? Mitt svar blev: Det har varit nästan precis som vanligt.

Den 5 juni 1943 har jag antecknat examen, men normalt det den 6 juni som var examen och det var en stor dag. Med nya byxor och jacka, välstruken skjorta och putsade skor, gick jag till skolan den dagen. I skolan var det många föräldrar och det var lektion med frågor som besvarades och alla försökte vi visa våra färdigheter på bästa sätt och allvar. Timmarna i skolsalen avslutades med att vi blev tilldelade våra betygsböcker där det nu var betygen för vårterminen som var införda. För min del kunde jag glädja mig själv och mina föräldrar med en förbättring i alla ämnen.

Examensdagen avslutades i kyrkan och den satte alltid en fin punkt för skolavslutningen med sång, och då särskilt; Den blomstertid nu kommer. Efter den, då började det härliga sommarlovet på riktigt. En högtidlighet som jag absolut inte skulle vilja varit utan. Och än i dag när jag besöker vår kyrka vid någon andakt, då kan jag mycket lätt i tanken förflytta mej tillbaka till en sådan högtidsstund.

Leif Persson efter minnet och anteckningar / våren 2012.